

Kelte jümleler

Category: Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 22 января, 2025

Kelte jümleler KELTE JÜMLELER

Watan ullakan ýürekdir, onuň urgusy seniň kiçijik ýüregiňi terpendirmese, damaryňda ganyň egsildigi biläý.

«Türkmenistan ~ Diýarym!» ~ ötegçi syýasatyň şygarydyr öýtmegin sen muny. Ençe asyrdyr nesilleriň hiňlenip öten pynhan aýdymydyr bi. Jahana türkmen isimli inen bolsaň, seniňem muňa, iň bolmanda mahal-mahal, hiňlenesiň gelmelidir. Ýogsam ahyrda özüň bilen äkitjek abyrsyz ahmyryň günäsi öz boýnuňa düşer.

Watanyň jübiňe saljak bolma, kükregiňe sal.

Iliňe bergiň bolsa, üzlüş, sudlaşyp ýörmeli etme.

Gözyetim gözüň ýetýän ýerinden aňrrakdadır.

Sungatyň iň inçesi hem belendi, iň kynu hem ynhygy biri-biriňi eý görmekdir.

Türkmeniň kalbyndan önen bir tükeniksiz owaz ýaňlanýandır. Mukammy ol ýa nagmamy, şygyrmy ýa kyssamy, manymy ýa ylhammy,

dogamy ýa tobamy... bilen bolmaz. Ol ~ türkmeniň ene diliidir. Sen ondan şermendeligiňi içine sygdyryp gezjek bolma. Gol uzat, olam saňa gujagyny açar. Üýtgeşik bir ruhuň älemine ulaşarsyň. Belki, sen beýle älemsizem oňup bilyänsiň. Oňma ne oňma. Ene süydüni emmedik göydük çaga mysalydygyň biljek günüň geler. Gorsanarsyň ~ giç bolar.

Onuň adamlary näler gowy göresi gelýär. Arman, endamyna lappap allergiya örüberýär.

Durmuş: «Tur küstden!» diýende, kürsiňi egniňe atyp gidiberip bilmeseň, mertebäni pücege-de saýmaýanlardan bolarsyň.

Yeňiňe bukulyp, ýüzüň garasyny ýaşyryp bilmersiň.

Gowy adam bolsaň, ýakaňa ýarlyk dakmasaňam, il görer.

Hantamaçylygyň çöwre ýüzi baknalykdyr.

Ömür ýolunda azyk-suwlugyň üpjünçiligine baýrynda. Ädimiňi dürs bas ~ gep şunda.

Ylmy bilim diňe paýhasyny iýmitlär, kalbyň iýmitini özüň tapmalysyň.

Zorluk gülüni ekme, tiken bolup gögerer-de, garagyňa sanjylar.

Utulmakdan gorkana sogap iş el bermez.

Ýagşylyk hakda sözleseň, içiňden söýle.

Halaýyk hoş sözüň gedaýy däl, cyn sözüň eminidir.

Saňa ne boldy, eý, zamana, täzelendigiň bozuldygyňmy ýa bozuldygyň täzelendigiňmi?

Ne beýle urunýaň, Köňül? Etmişiň böwrûne sanjylýarmyka? Beýle bolsa, gam çekme. Saplanmaga ýş açylýandyrmak.

Ne ahwalat bi, adamlar! Yüzüñizdir diýip ýuzlenseň, ýeňsäňiz bolup çykýar.

Ene-ataň ynjytmak üçin kän gaýrat gerek däl. Bigaýrat bolsaňam, ýeterlik.

Adamoglunyň önde-soňda tapan iň zabun jezasy ~ gep bilen öldürmek bolsa gerek.

Ýüregiň paýhasyndan akyllı bolsa, diňe şonda ýüregiňe geňeş.

«Dünýäň derdini kim egser?» «Men!» diýen seda çykdy. Ol Sogabyň sesidi.

Bagt guşunyň seniň başyňa-da gonmagy mümkün. Şonda, bilgin, pyrlap-pyrlap asmana zyňar, başyň aýlansa ~ özüňden görgün.

Başarsaň, Hudaýa-da dileg salma.

Dost-ýar senden gaçsa gaçsyn ~ tanarsyň. Özüňden welı gaçma ~ dargarsyň.

Göwün galasy çat açsa, suwag tapylmaz, ýene göwnüň özi salgy bermese.

Lebziňi ýuwudyp ýörme, bir gün damagyňa tegek bolar.

Gözleriňi giç açanyň bilen görmersiň.Ýüregiň görsün.

Eşitmiş gulak bilen alym bolup bolmaz.

Magtymgulynyň «loly dünýä» diýyänem biziň dünýämizmikän-aý!

Adamlaryňam sürüsi bolýar. Sürüden saýlanyberseň, daşlaşýarlar. Sen şonda yzyňy dolanmagyn. Gidiber öz ýoluň bilen.

Ol maňa gadyragaç dikdi. Gadyr meni taşlap, ağaça geçdi.

Baýlyk diýlen närseden gaçjak bolup azara galma. Kimiň goltugyna girmelidigini onuň özi gowy bilýändir.

Wah, taýpaň neýlesin, gardaş, türkmen bolup bilmeseň!

Egniň pes bolsa-da, göwnüňi belent tutjak bol.

Dogramaly çanak bilen kelle çanagynyň parhyny bilmeyäne bende diýjekmi ýa gende?

Ýalakdan ýalamaga endik edeniň tabakdan iýesi gelmez.

Zenanyň zynaty ejaby bilen namysydyr.

Aýal gorkunyndan aglap biler, ýöne erkegem şeýdip biler, eger ol aýal bolsa...

Lolyny ele salmak aňsat, ýola salmak kyn.

Aýal sürünse, ýekeje çykalgaň ~ erkek bolmalysyň.

Bäbegini bækhanada taşlap gaýdan tuladan bogaz ganjygam sowlup geçdi.

Kimsäniň üstüne ýuwundy serpjek bolanyňda, ahmal bolma, arada şemal bardyr.

Baş egmek iki hili bolýar: biri ~ egniňe çenli, beýlekisi ~ dyzyňa.

«Akyl satýaň» diýdi biri maňa. Özi welin et satýardy.

Gözüň çasy bolsa, aýby ýok, özüňe gereğini görersiň. Imanyň çasy bolsa ~ beteri şol.

Il oňlasa atyňy soý, ýöne ondan öñ «iliň» kimligini tana.

Iki at depišer, iýmli torba eşege galar.

Bazarda «Goý, menden gitsin!» diýilýän pursatlar bolýar. Şonda nepkeşlik iki elini ýüzüne tutup möñňürermiş.

Nebis akmaýa bolup gelse-de, münme. Ýyksa, aýñalyp bilmersiň.

Eşek aňnyrany bilen aýdymçy bolmaz, şerray gygyrany bilen beýemçi.

«Halallyk dollara satylmaýam bolsa, nämä gerek!» diýdi puldaryň biri.

Iki egnimde iki perişde, emma ikisiniňem gözüne çöp atyp bilýän.

Sungatda oýnamak bir zat, oýnatgy bolmak ~ başga zat.

Itler geleşende üýrýär. Adamlar beýtmejek bolmaly.

Ýüzügaradan aklyga garaşma, päli garadan ~ päklige.

Seni ýaradan ~ Hudaý. Seni adam etjek weli özüňsiň.

Bilimiň şasy bolsaňam, wyždanyň guly bolmagy başar.

«Men ~ ejiz» diýme. Adam diýen belent adyň bardyr.

Dünýäni ahmal biliп, egilme, büküleniň galar.

Işsegiň eti bilen ýaşasaňam, kellesi bilen ýaşama.

Nadanlyk akyly gamçylap dursa, onuň elinden gamçysyny kim alar!

Hakykatyň ajysy köpmükä ýa süýjusi? Bir zat belli: onuň ajysy sogan ajysy däldir, süýjusi bal süýjusi däldir.

Halkyňdan nägile bolma. Ol senden nägileligini aýdyberse, diliňi dişlemeli bolarsyň.

Gurplulyk öz gurbuňdan däl bolsa, öwünme: öwündigiňçe, paş eder seni.

Wezipehonyň pendi: säher bilen tur-da, kabinetiňe salam ber, onsoň telefonyňa...

Pirine hyýanat eden müridiň takwalygyna bakma...

Çemçe bilen ýygnap iýdi ~ doýmady, çanak bilen ýygnap iýdi ~ doýmady. Diňe demir gözenekden uzadylan alýumin jamdan iýende, kanagat tapdy.

Göribiň diline düşme: deňiz bolsaň, ýatasuw diýer, derýa bolsaň, ite suw diýer.

Halal-haramyň terezisi eliňe düşse, özüňden başla.

Nebis halys alarladyberende, oýlangyn: içki öye bir öz jesediň sygýandyr.

Halka sygynsaň sygyn, ýöne halalhonlaram, haramhorlaram halkyň içinden çykýandyr.

Dowzaha ýol salanlara-da behiştde ýer tapylmazlygy mümkün.

Dinem, pygamberlerem goý gününe. Olar agzamak üçin däldir, uýmak üçindir.

Bilmeýän bolsaň, öwretjek bolma. Bilyänden bolup dymjagam bolma. Iň uly bilim ~ bilmeýäniňi boýun almakdyr.

Doga okaňda, kalbyňdan gaýtsyn. Ýogsam agzy nasly aýdym aýdan ýalydyr.

Jynazadan şeýtel isleýän mollanyň o dünýesi gömük bolmaly.

Köpügören kemçin: «Eliňe dollar tutdurýarlar weli, iniň halallanan ýaly bolayýar».

Sakgala goýulýan hormat onuň eýesine goýulýan hormatdan artyk bolsa, beýle akyly syrdyran ýagşy.

Geçmişe sögme ~ pederler bardyr, geljege-de sögme ~ perzentler bardyr.

Zenanlardan zorlugyň diňe erkekligiňe syrygýan bolsa, heleýce ýoklugyňdyr.

Halkyň zadyny «dokumentleşdirip» alsaňam ~ ogurlykdyr.

Öwgi syrçadır, köp çaldygyňça, öcer.

Ol sürünse – zemzen, gorksa ~ suwulgan.

Sözünde tagam bolmadygyň pikirinde agram bolmaz.

Ol gelniň dördünji äri, emma şol bir aýdymy: «Ölsemem,

dönenem senden...»

Aýal pälini bozsa, aňtawçydan dalla ýetmez.

Öýume ýeke köpük haram pul getirýän däldirin, elinje oýnaşyma eltýändirin.

Äre meñzejek bolup telpek geýdi, kethuda meñzejek bolup selle geýdi, jahyla meñzejek bolup tahýa geýdi, emma özünden özge hiç kese meñzäp bilmedi.

– A-how, ýalançy dünýä, ugur hanjak?

– Ýalançyň ýalan jogaby nämäne derkar?

Özünüň kimdigini bilmeýän adamyň dili uzadan ýerine ýetýändir.

Muhammediň dini adamoglyny bir akabadan inip-çykar ýaly etmegiň ýoludyr. Kimde-kim ony agylary alartmak üçin ulanýan bolsa ~ dowzahydyr.

«Türkmeni dürtmeseň duýmaz». Ol bu nakyly gaýtalap ýör-gaýtalap ýör, dürtmesiz duýýanlar bolsa deňinden geçip dur-geçip dur.

Diňe bilyän zadyň hakda gürleseň, diliňe ençe ýyllap dynç biljegiňi unutma.

Çaman gopýanam bolsaň, her hal gopsaň ýagşy.

Derdiňi biri bilen paýlaşaňda, öz paýyňam onuň egnine atyberme.

Gor tutýanyň eli ýuwulgy bolmasa, küýze «gusarmış».

«Ozal garyp bolup, soňra baýan äri», esewan etseň, münüp barýan maşynyndan tanarsyň.

Hudaýdan gorkanok, öz kölegesinden weli öler ýaly gorkýar.

Aýdym ýürekden çyksyn diýýärler. Ses agyzdan çykýan bolsa, ýürek neýlesin.

Özüňe göwnüň ýetende, ýene bir ýola oýlanyp gör, göwnüň saňa öte baha kesýän bolaýmasyn.

Göwün taryňdan çykan owazy hiç bir simfoniýadan eşidip bilmersiň.

Türkmeniň biri-birine göwni ýetse, bo-how, bu güýjüň öñünde duran özüň bolma.

Kime dirikäň öli bolmak berlen, kime ~ ölükäň diri bolmak.

Sen, byradar, darykma-da, jibrinme-de. Töweregiňe ser sal, many agtar. Set müň kerem ýorelen ýodalar bilen barýansyň. Muňa düşün, eger düşünseň, maňlaýyň diwara uryberesiň gelmez.

Çek asmany üstüne! Eýgermersiň! Gel, gowusy, şol asmanyň astynda pälimizi päkläli...

Şugulyň sözi diňe öz bazarynda geçginlidir.

Adamogly ozal-u-ahyrda geplän sözlerini bir çukura gapparyp, ýaňadan dil açsa, haýsy sözden başlarka? «Men ~ adamdyryny!!!» diýip seslenäýse, ne ýagşy.

Bu dünýäň harmanyny kim sowrup, kim çäjini-samanyny saýlap biler? Ýa-da adamyň daýyma çekmeli ejirimikä bi?...

Pikir basanda, ýegseriliberme. Ol saňa adamdygyň duýdurýandy.

Gurşunly kenegi tirläp goýberseň, hatara düzülen aşyklary dyrpytrak edip biler. Käte adamlaram, göwnüňe, aşyga çalymdaşdyr. Ýone seresap bolmaly: kenek yzyna gaýtsa, yüz-gözüň diýip durmaz.

Tamdyraň tarynda diňe owaz bardyr, sen ondan özge zat gözleme.

Aýallar kowmunda egri ýol geňlenmese, erkekler kowmunyň ýolunu urdurdygy biläý.

Paýhasy sap dine sygdyryp bolmaz.

Geçmişe buýsanmak ~ paýyňdyr, geljegiň gamyny iýmek welin borjuñdyr. Kim paýyny söylär ~ hasapdandyr, kim borjuny söylär ~ azapdandyr.

Bakylyk ýyllardan, asyrlardan, müňýyllylklardan durýan bolsa, biziň döwür-heňňamymyz hem bakyýetiň ujundan bir parçadır. Eýsem-de bolsa, men özümiň şeýle kelteje ynsan ömrüm bakyýete dahyllydyryň diýip ýasaýan göwnübelentler, kaýda siz?

Asmanyň diregi bolmasaň, jahandan kineli bolup ýörme.

Gedaýdan gaýtargy dilemäge dili barýan hannasa etini iýen diýjekmi ýa bitini iýen?

Ten humaryna gözleriň ümezlide, ruhuňdan jellat oýansyn. Bolmasa, haramlyk howzuna çümdügiň biläý.

Ýüp düwnünü her näçe çigşenem bolsa, çözüp bolýar, çözüp bolmasa, kesip bolýar. Ýurek düwnünü çözüp bilene başym gurban.

«Gel, gardaş, iç döküşeli» diýdim. «İçim boş» diýdi. «Gel, gardaş, ýurduň hossasyny paýlaşaly» diýdim. «Hossam ~ gara başym» diýdi. «Gel, gardaş, ertiriň sözünü söyläli» diýdim. «Ertiriň başyny agyrtma. Şu günlüğimi tapsam, besdir maňa» diýdi.

Degimsiz çinownik adyny sorasaň, edarasynyň adyny aýdar.

Müň kişiá ýaraşmagy ündänden iki kişini ýaraşdymak ybaly dälmikä?

Eteginde namaz okabermeli hadymlar metjitden tapylmasa, darygyberme. İlçilikdir.

Gybat ogurlyk haryt mysalydyr. Gybatkeşler şol harydy ogryn paýlaşýandyrlar.

Töhmet ~ hyýanatdan ýasalan gülledir. Şeýle gülle bilen tüpeňleýän kişi, bilgin, bigaýratdyr.

Men derdimi özümde saklasam, sen derdiňi özünde saklasaň, olam derdini özünde saklasa, nädip dertleri dep edip bolarka?

Ölüm her kesiň başında bardyr. Sen ony ömrüň ahyrynyň puçduguny döwnemek üçin ýatlama-da, gysga menzili ynanan şekilli ýaşamalydygyň tekrarlamak üçin ýatla.

Hudaýberdi DURDYÝEW. Sözler